

Η βάση, το εποικοδόμημα, οι λέξεις και ο Αλέξης...

Τρίτη 17 Ιουνίου 2025, 09:00

Γράφει
Αργύρης Αργυριάδης

Το 1857, ο Μαρξ έγραφε στον «Πρόλογο της Εισαγωγής στην Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας» ότι η οικονομική δομή της κοινωνίας σχηματίζει την πραγματική «βάση» πάνω στην οποία υψώνεται ένα κοινωνικό και νομικό «εποικοδόμημα». Από τότε, οι μαρξιστές αντιπαράτίθενται για το νόημα αυτής της δήλωσης. Τι είναι η «βάση»; Τι είναι το «εποικοδόμημα»; Ο Αλέξης Τσίπρας, ομνύοντας παιδιόθεν στο όνομα του Μαρξ, μάλλον είχε υιοθετήσει την κρατούσα άποψη. Η «βάση» είναι οι οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις σε ένα οργανωμένο σύνολο ανθρώπων. Η οικονομική δομή μιας κοινωνίας, δηλαδή οι παράγοντες παραγωγής (π.χ. εργασία, κεφάλαιο, τεχνολογία) και οι σχέσεις παραγωγής (π.χ. οι σχέσεις μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών, αλλά και οι σχέσεις των εργαζομένων μεταξύ τους). Το «εποικοδόμημα» είναι η πολιτική, νομική, ιδεολογική και πολιτισμική υπερδομή, η οποία θεωρείται ότι οικοδομείται πάνω στη βάση και εξαρτάται από αυτήν. Δηλαδή οι άνθρωποι νομοί, το πολιτικό και εκπαιδευτικό σύστημα, η Δικαιοσύνη, τα μέσα ενημέρωσης, η θρησκεία, ο στρατός κ.λπ.

Ο Αλέξης στα χρόνια που χρειάστηκε να κυβερνήσει μάλλον μπέρδευσε τις λέξεις. Θεώρησε ότι το «εποικοδόμημα» -που διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από τη «βάση»- μπορεί να ανατρέψει την τελευταία. Όχι να αλληλοεπιδρά, αλλά να ακυρώνει. Με «έναν νόμο και ένα άρθρο» η υπερδομή θα ακύρωνε τη βάση. Θα «καταργούσε τα μνημόνια». Προφανώς ο Μαρξ -εάν ζούσε εκείνη την εποχή- θα τον αποκήρυσε. Τόσα χρόνια να μπαλαμουτιάξεις τα πλήθη για τις σχέσεις παραγωγής και τελικά να αποδεικνύεται στην πράξη ότι ουδέν έμαθες, ουδέν κατανόησες...

Πώς μου ήρθαν τώρα οι ανωτέρω σκέψεις στο μυαλό; Διαβάζοντας την ομιλία του πρώην πρωθυπουργού σε εκδήλωση του ομώνυμου Ιδρύματός του. «Ανάγκη για έναν νέο πατριωτισμό απέναντι στην ολιγαρχία και τη κλεπτοκρατία και για ένα νέο πολιτικό και κοινωνικό κύμα», είναι η ατάκα του που εστάλη σε όλα τα ΜΜΕ (δε φαντάζομαι ότι όλοι οι δημοσιογράφοι είδαν το ίδιο... όραμα) για να αποτελέσει μέρος πηχυαίων τίτλων εφημερίδων και ενημερωτικών ιστοσελίδων. Αλήθεια τώρα; Ο προνομιακός συνομιλητής της λούμπεν ημεδαπής μεγαλοαστικής τάξης θα σταθεί απέναντι της; Και εάν ναι, τίνι τρόπο; Θα αναζητήσει κάποιους από τους μεγαλοκτηνοτρόφους και μεγαλοτσιφλικάδες -προνομιακούς «συνομιλητές» του ΟΠΕΚΕΠΕ- για να θέσουν ενέχυρο τα πρόβατα και εμπράγματο ασφάλεια τα χωράφια τους για να λάβει κάποιος νέος «εκλεκτός» τηλεοπτική άδεια; Το «σπάσιμο των αλυσίδων» των κατατρεγμένων τούτης της χώρας περνάει, φευ, μέσα από βοσκότοπους και τσαΐρια.

Πέρα από την πλάκα. Ο καθένας μπορεί να κοιτάζει τον καθρέφτη και να βλέπει ένα Ναπολέοντα. Να θεωρεί ότι η ιστορία του οφείλει μία τρίτη ευκαιρία (γιατί ειδικά ο Αλέξης τη δεύτερη την έκαψε όντας αντιπολίτευση την περίοδο 2019-2023). Να πιστεύει ότι μπορεί να τρουπώσει στο κατακερματισμένο τοπίο της εγχώριας αντιπολίτευσης. Μπορεί απλά να θέλει και να διασφαλίσει την επανεκλογή του, τη στιγμή που ο ΣΥΡΙΖΑ σε λίγο θα φλερτάρει με ποσοστά που τον θέτουν εκτός βουλής. Άλλωστε, πρέπει να περιμένει 15 χρόνια για να πάρει σύνταξη (κυριολεκτικά). Και κάπως έτσι πολλοί πιστεύουν ότι τα δικά τους θέλω αποτελούν κοινωνική ανάγκη. Μία μικρή ουτοπία για κάποιους που εθίστηκαν στα μεγάλα ψέματα...

*Δημοσιεύθηκε στη «ΜτΚ» στις 15.06.2025

Διάβαστε περισσότερα

Τετάρτη 30 Ιου 2025, 07:00

Η επιλογή της ηγεσίας της Δικαιοσύνης. Γράφει ο Αργύρης Αργυριάδης

Αργύρης Αργυριάδης

Τετάρτη 16 Ιου 2025, 07:00

Μεταναστευτικό: ένα πρόβλημα που δεν λύνεται με «έκτακτα μέτρα». Γράφει ο Αργύρης Αργυριάδης

Αργύρης Αργυριάδης

Τρίτη 01 Ιου 2025, 08:00

ΝΔ: Επέτειος, βίντεο, αμνηχανία...

Αργύρης Αργυριάδης

Τετάρτη 25 Ιου 2025, 08:00

Οικονομικό θαύμα ή παρόλα;

Αργύρης Αργυριάδης